

Utjecaj crtanih filmova na djecu predškolske dobi

Jovanovac, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:773083>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

IVANA JOVANOVAČ

ZAVRŠNI RAD

**UTJECAJ CRTANIH FILMOVA NA
DJECU PREDŠKOLSKE DOBI**

Petrinja, srpanj, 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

PREDMET: Uvod u komunikologiju

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivana Jovanovac

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj crtanog filma na djecu predškolske dobi

MENTOR: Mario Dumančić

SUMENTOR: Ana Valjak Čunko

Petrinja, srpanj, 2017.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
SUMMARY	4
UVOD.....	5
1. ŠTO JE TO CRTANI ILI ANIMIRANI FILM	7
2. POVIJEST CRTANOG ILI ANIMIRANOG FILMA.....	8
2.1. WALT DISNEY: OTAC CRTANOG FILMA.....	10
3. ŠTO JE TO KOMUNIKACIJA?.....	12
4. NAČIN KOMUNIKACIJE U CRTANIM FILMOVIMA	13
4.1. KOMUNIKACIJA DJECE KAO ODRAZ OGLEDANIH CRTANIH FILMOVA- NEVERBALNA KOMUNIKACIJA.....	16
5. POZITIVNI UTJECAJI CRTANOG FILMA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI	18
5.1. PRIMJERI POZITIVNIH UTJECAJA.....	18
6. NEGATIVNI UTJECAJI CRTANOG FILMA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI	20
6.1. PRIMJERI NEGATIVNIH UTJECAJA.....	22
7. ZAŠTO DJECA UVIJEK GLEDAJU ISTI CRTANI FILM?	23
ZAKLJUČAK.....	25
LITERATURA.....	27
KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	29
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	30
IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI RADA.....	30
IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA	31

SAŽETAK

Ovaj završni rad govori o crtanom filmu te utjecaju istih na djecu predškolske dobi.

U svrhu objašnjavanja utjecaja crtalog filma na djecu predškolske dobi rad objašnjava što je zapravo crtani i/ili animirani film te njegovu povijest, od nastanka do današnjeg vremena. Kao dio literature također se objašnjava utjecaj Walta Disneya na razvoj animiranih filmova.

Unutar rada dotaknuta je komunikacija kao jedna općenita i svakodnevna ljudska potreba te njena obilježja, ali isto tako i vrste komunikacije koje susrećemo kod djece tokom gledanja crtalog filma. S obzirom na povećanost gledanja crtanih filmova dolazi do nekih pozitivnih, ali i onih negativnih posljedica i utjecaja na djecu predškolske dobi. Dotaknuti su isto tako i određeni kako pozitivni tako i negativni primjeri crtanih filmova, te razlozi zašto djeca najčešće gledaju iste crtane filmove.

Ključne riječi: *Crtani ili animirani film, Walt Disney, komunikacija, pozitivni i negativni utjecaj crtanih filmova na djecu predškolske dobi*

SUMMARY

This final work is talking about cartoon and it's influence on preschool children.

In order to explain the influence on preschool children, this essay is explaining what cartoon and/or animated film really is and it's history from the beginning to this day. As a part of literature, the influence of Walt Disney on progression of animated movies is also mentioned.

I listed communication as an overall everyday human need, it's characteristics and the types of communication we see in children while watching a cartoon. Regarding the increased time of watching the animated movies, there are some positive, but also negative influences on preschool children. There has been some positive as well as negative examples of cartoons as well as the reasons kids usually watch the same cartoons.

Keywords: *Cartoon or animatedfilm, Walt Disney, communication, positive and negative influence of cartoons for pre-school children*

UVOD

Iako su mala, djeca znaju što žele. Dijete se rano susreće s televizijom. Na primjer, s godinu dana prvi puta ugleda televizor, a sa samo tri godine upoznaje televizijske programe. (Blažević, 2012.) Stavljajući televizor pred djetetove oči, mijenjaju se njegove navike. Počinje gledati crtiće u određeno vrijeme. Dovoljno je da samo jednom pogleda crtiće kako bi ih dalje nastavilo redovito pratiti. (Blažević, 2012.) Ovakva situacija upućuje na činjenicu prevlasti velikog i moćnog medija- televizije među djecom. Konzumirajući televiziju, djeca su izložena njezinim utjecajima jer su najmlađi korisnici i ne znaju se zaštititi. Televizija odnosno crtani filmovima o kojima će biti riječ utječu na socijalizaciju djece. Ona je u prednosti naspram djece jer tijekom gledanja televizije izložena su pozitivnim i štetnim utjecajima za njihov razvoj. Unatoč tomu što crtani filmovi informiraju i zabavljaju najmlađe, utječe i na promjene u njihovu ponašanje. S uzbuđenjem prate sve događaje i uživljavaju se u uloge koju televizija prenosi.

Crtani filmovi? Kada to čujemo najčešće nam se javljaju one pozitivne asocijacije: „Joj, obožavala sam ih gledati“, „Pogledam ih i danas“, „To je nešto najbolje osmišljeno za djecu“.

Crtani filmovi su nešto što obilježavaju svako djetinjstvo i dječji razvoj. Teško je zamisliti život predškolskog djeteta bez gledanja animiranih filmova. Ponekad je to možda bivalo češće i intenzivnije za razliku od danas. Ali crtani filmovi privlače svačiju pažnju. Raznovrsni su i najčešće poučni, s određenom tematikom, namijenjeni za raznoliku dob najmlađe publike. Osim što u crtanim filmovima susrećemo razne likove, radnje, spletku, uspone i padove, ono što neprimjetno susrećemo jest komunikacija.

Dakle osim na samo ponašanje, razmišljanje, isto tako vidljiv je znatan utjecaj crtanih filmova na komunikaciju djece predškolske dobi. (Babić, 1989.) Često se misli na komunikaciju i to neverbalnu komunikaciju koju djeca usvajaju putem crtanih filmova. Zatvaraju li se u sebe zbog sadržaja, zbog neznanja ili u njoj nalazi sigurnost i zaštitu? Djetetu je neophodna stalna govorna stimulacija tokom dana. Sve aktivnosti oko djeteta, trebaju biti popraćene govorom. Potrebno je da govor bude direktno usmjeren na dijete. (Brajša, 1994.) Crtani film nije zamjena za komunikaciju sa roditeljem jer potiče nepoželjnu jednosmjernu komunikaciju. (Todorović, 2004.) Sve više je govornih poremećaja zbog nedostatka komunikacije između roditelja i djece. (Ljubešić, 1996.) Gledanje crtanih filmova može se učiniti korisnim samo ako se radi o crtanim filmovima koji koriste razumljiv jezik, bez jakih i

piskavih tonova, na jeziku koji je materinji, uz objašnjenja od strane roditelja koja dijete može razumjeti. (Josephson, 1995.) Dijete vrlo često oponaša razne zvukove, glasanja, razgovore likova iz crtanih filmova. Usvaja određene nove navike, iskušava i otkriva nove vještine. Stoga je važno da je komunikacija prilagođena djetetovoj dobi te da iznosi određenu pouku i usmjerava dijete na pravi put. Slike koje dijete gleda lako ulaze u njegovu svijest i tako postaju jedna nova unutarnja stvarnost. (Plemčić, 1982.) Važno je da nema izloženosti grubosti i nasilju jer bi dijete to moglo lako usvajati ne shvaćajući još razliku između dobrog i zla i smatrajući da u životu kao i u bajkama sve završava uvijek sa sretnim završetkom. Crtani filmovi imaju svojstvo da u potpunosti okupiraju dječju pažnju što im najčešće i uspijeva. Crtani filmovi kao takvi utječu na izražavanje emocija, pokazivanje stavova, odražavanje osobina ličnosti i poticanje ili mijenjanje verbalne komunikacije. (Ilišin, 2003.) Isto tako utječu na pažnju i razvoj komunikacijskih vještina. (Ilišin, 2003.) Promatrajući dijete koje gleda crtani film možemo uočiti kako dijete najčešće mirno sjedi i promatra TV ili pak stoji u blizini televizora i jedva da trepne. Dijete se tu i tamo osvrne kako bi s vama podijelilo poneku riječ ili informaciju koja je izgovorena tokom samog crtanog filma. Dokle god postoji djetetovo komentiranje, uzvratanje informacija, do tada postoji i komunikacija, i oni pozitivni utjecaji crtanog filma na djecu predškolske dobi. Izuzetno je važno da dijete ne usvoji naviku sjedenja pred televizijskim ekranom, koja može potrajati satima, dijete će tako postati izolirano, izgubit će određene svakidašnje navike i socijalizaciju s drugom djecom. (Ilišin, Marinović, Bobinac, Radin)

1. ŠTO JE TO CRTANI ILI ANIMIRANI FILM

Na samom početku možemo reći kako je animirani film, filmski rod čija su ostvarenja proizvedena postupkom animacije. Animirani filmovi stvaraju iluziju kretanja nizanjem sličica od kojih je svaka malo drugačija. Te se sličice u pravilu izmjenjuju brzinom od 24 kadra u sekundi. Snima se kvadrat po kvadrat, odnosno crtež po crtež, a svaki crtež predstavlja pomno proračunatu fazu budućeg cjelovitog pokreta. S obzirom da je za animirani film potrebno umijeće crtanja, slikanja, takav se film može smatrati stanovitim prijelaznim, graničnim područjem između slikarstva i filma. Animirani film najčešće se radi tako da animator na papiru napravi niz crteža olovkom. Ti se crteži zatim kopiraju na prozirne, celuloidne folije te se nakon toga bojaču. Svaka se od tih folija stavlja na pozadinu i tako se snima sličica po sličica. Dok se sličice izmjenjuju, pozadina ostaje ista. Proizvodnja kratkih animiranih filmova postala je pravom industrijom početkom prošlog stoljeća pri čemu su kratki animirani filmovi bili proizvedeni s razlogom prikazivanja u kinima. Animirati se mogu živi ljudi i predmeti, posebno izrađen svijet modela, crtež i slika te kompjuterski programirani prizori. (<https://sites.google.com/site/zanrovifilmova/animirani>)

Druga vrsta animiranog filma jest lutkarski film. U njemu se istim postupkom animacije pokreću lutke i ta se vrsta može tumačiti kao stanovito granično područje između filma i lutkarskog kazališta. Tzv. „stop animacija“ jedna je od prvih animatorskih tehnika koja se koristila za izradu specijalnih efekata u filmovima. Stop animacija omogućuje stvaranje privida kretanja stvari koje su inače nepokretne i to tako što se pomoću kamere koja može snimati kadar po kadar snima željena scena a zatim se objekt koji treba animirati samo malo pomakne nakon čega se snima slijedeća slika i tako redom. Može se reći kako je stop animacija (eng. Stop-motion animation) je tehnika kojom se iluzija pokreta ostvaruje fizičkim manipuliranjem stvarnih objekata te njihovim fotografiranjem. Razlikujemo više vrsta stop animacije, obično po vrsti materijala koji se koristi. Tako glinena animacija koristi glinu, plastelin ili neki drugi sličan prilagodljiv materijal kako bi se ostvarila iluzija pokreta. Animacija izrezivanjem koristi dvodimenzionalne komade materijala poput papira ili tkanine. Lutkarska animacija uključuje lutkarske figure koje se stavljaju u interakciju s konstruiranim okolišem. (Turković, 2008.)

U posljednje se vrijeme vrlo često koristi tzv. računalna animacija koja je prvi puta primijenjena za stvaranje video-igrica, ali ju je razvoj tehnologije prenio i na film. Računalna

animacija je u osnovi digitalni nasljednik tradicionalne stop animacije. Riječ je o modernoj tehnici stvaranja iluzije pokreta pomoću računalne grafike. Računalna animacija obuhvaća razne tehnike, ali bit je da se animacija digitalno kreira na računalu. Najčešće se pomoću raznih računalnih programa stvaraju modeli koji se zatim boje i animiraju u virtualnom okruženju. Računalna animacija, za razliku od stop animacije, ne traži da se svaki model postavi u svaku sekvencu pokreta, nego se oni postavljaju samo u ključne pozicije, a računalo izrađuje sve međupozicije. Postoji 2D i 3D računalna animacija. Najprije 2D animacija u kojoj su dvodimenzionalni slikovni objekti stvoreni na računalu koristeći 2D vektorsku grafiku. Najčešće tehnike dvodimenzionalne računalne grafike su utomatizirane računalne verzije tradicionalnih postupaka tweeninga, morphinga, interpolirane rotoskopije i drugih. Tweening je postupak stvaranja i dodavanja međusličica između dviju ključnih sličica kako bi se dobila što „glada“ animacija. Morphing je postupak kojim se prijelaz iz jedne sličice u drugu ostvaruje njenim izobličavanjem. (Nemčanin, 2014.)

Rotoskopija je tehnika koju je patentirao Max Fleischer, poznati američki animator, 1917. godine. Radi se o animaciji koja je vođena pokretima prethodno snimljenog stvarnog objekta. Trodimenzionalna računalna animacija je relativno novo područje računalne grafike i animacije. Njezini postupci su složeni procesi koji često zahtijevaju dobro poznavanje matematičkih osnova u grafici, umijeće trodimenzionalnog modeliranja objekata te razna znanja o prirodi pokreta i strukturi objekta koji se animira. Velika prednost 3D animacije je njena realističnost, pa je tako vrhunske 3D animacije teško razlikovati od stvarno snimljenih pokreta. (Jean, 2007.)

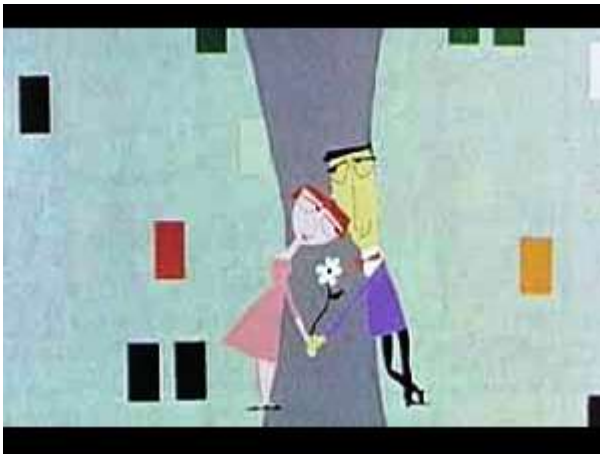
2. POVIJEST CRTANOG ILI ANIMIRANOG FILMA

Od početka su ljudi željeli prikazivati svoje pokrete, crtajući po spiljama, vazama i zidovima kuća. Crtanje im nije bilo dovoljno pa su izumili optičke igračke, zoetrop, stoboskop i fenakistiskop. Povijest animiranog filma u Hrvatskoj počinje dvadesetih godina prošlog stoljeća s animiranim filmovima koji su reklamirali čaj i pastu za cipele. Tridesetih godina također se radilo na cijelom nizu animiranih filmova za potrebe reklama proizvoda i tvrtki, dok su se nešto kasnije počele raditi i ozbiljnije animacije. Ono što se smatra prvim animiranim filmom je Duhovite faze smiješnih pokreta Jamesa S. Blacktona izvedeno 1906.

animirani film je koristio stop – kameru koja je mogla otkrivati sličicu po sličicu. Ubrzo nakon Duhovitih faza nastala je industrija animiranih filmova, namijenjena prikazivanju animiranih filmova. Animirani film možemo dijeliti s obzirom je li on nijemi, dugometražni, animirani film u boji i slično. Mačak Feliks je prva zvijezda nijemog filma iz 1919. stvorili su ga poznati Pat Sullivan i Otto Messmer. (Majcen Marinić, 2014.) Još jedna poznata zvijezda animiranog filma je Mickey Mouse. Stvoren je u Disneyjevom studiju 1928. Kada govorimo o prvom animiranom filmu u boji svakako valja izdvojiti 1932. Walt Disneyjev Cvijeće i Drveće. (Majcen Marinić, 2014.)

U razvoju animacije u Hrvatskoj svakako valja izdvojiti Zagrebačku školu crtanog filma koja je polovicom pedesetih godina prošlog stoljeća pokrenula sasvim novu koncepciju animiranog filma. Taj novi koncept među ostalim podrazumijeva smanjenje broja crteža, pri čemu crtani film ne gubi na svom vizualnom bogatstvu i atraktivnosti. Likovi postaju shematizirani, a i glazba se koristi na drugačiji način. (Majcen Marinić, 2014.)

Prvi veliki uspjeh Zagrebačke škole crtanog filma jest Grand Prix u Veneciji za crtani film Samac, Vatroslava Mimice, dok zlatno razdoblje zaključuje nagrada Oscar za film Surogat, Dušana Vukotića iz 1962. godine. Ova jedinstvena škola animacije dala je europskoj filmskoj baštini više od 400 naslova vrijednih animiranih ostvarenja koja su i nagrađena s više od 400 najprestižnijih nagrada širom svijeta. (Dovniković, 1996.)

„Samac“ - Vatroslav Mimica

Izvor: <https://www.art-kino.org/hr/film/zagrebacka-kola-crtanog-filma> (20.03.2017.)

„Surogat“ - Dušan Vukotić

Izvor: <http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1805> (10.03.2017.)

2.1. WALT DISNEY: OTAC CRTANOG FILMA

Izvor: <https://www.theodysseyonline.com/things-you-probably-didnt-know-about-walt-disney> (10.03.2017.)

Na što prvo pomislite kada vam netko spomene Walta Disneya? Na Snjeguljicu i sedam patuljaka, Bambija, Malu sirenu, Pepeljugu, Petra Pana ili pak na zgrade legendarnog Mickeya Mousea? Sve su to crtani filmovi proizašli iz radionice kralja animacije 20. stoljeća uz koje su odrasla brojna djeca širom svijeta.

Biti toliko nadaren, imati toliko mašte kao što je imao najveći tvorac dječje mašte Walt Disney može se usporediti sa šalom da je Disney kada je Bog dijelio maštu, u redu stajao po nekoliko puta. Jer, kako objasniti da u samo jedno ljudsko biće stane mašta djece cijeloga svijeta, pa i mašta odraslih ili onih koji su odrasli, a ustvari nikada nisu odrasli baš kao ni Walt Disney. Cijeli život je bio u dječjem svijetu i svijetu crtanih junaka koji su se pojavljivali svako malo iz njegove radionice. Kroz crtane filmove bolje je ispričao bajke od njihovih autora i podario djeci svijeta sve ono što su željeli maštati. (Koceić, 2002.)

Jedna od najmoćnijih ličnosti svjetskog animiranog filma, Walt Disney je nedvojbeno najzaslužniji za popularizaciju crtanog filma. Walt Disney se rodio 1901. u obitelji Flore i Eljasa Disneya u Chicagu. Waltov je otac Amerikanac irskog porijekla pet godina kasnije razočaran nasiljem u Chicagu odlučio preseliti se s obitelji na farmu u Missouriju. Walt ondje razvija ljubav prema crtanju, a prvi zarađeni novac mu je na dlan kapnuo tako što mu je jedan od susjeda umirovljeni doktor Doc Sherwood platio da mu nacrtaj njegovog konja Ruperta. Ondje provode četiri godine, a zatim se 1910. sele u Kansas gdje se Walt zaljubljuje u vodvilj i film. Krenuvši u srednju školu, Walt Disney je krenuo i na noćni tečaj crtanja. Isto tako za srednjoškolske novine je započeo crtati stripove. Prolazeći kroz brojne avanture ostala mu je nedovršena verzija crtanog filma Alice. Distributerki Margaret Winkler se dojmio njegov rad te je poželila još nekoliko njegovih kratkih animiranih filmova Alice in Wonderland. Nakon čega Disney traži pomoć brata Roya te tako nastaje Disney Brother's Studio. (<http://www.djecamedija.org/?p=3381> 22.06.2017.) Unatoč svim preprekama koje su mu se našle na putu, Disney nije odustao. Umjesto toga, doživio je nevjerojatan uspjeh čega tada vjerojatno nije ni bio svjestan. Naime, stvorio je novi animirani lik koji je u kratkom vremenu postao prava zvijezda – Mickeya Mousea. Ideja mu je došla spontano, pri povratku iz New Yorka, no mnogi su tvrdili kako je Mickeyev „otac“ zapravo Iwerks. Miš se u početku zvao Mortimer, a nakon intervencije Disneyeve supruge mijenjaju mu ime u Mickey Mouse. Prvi zvučni film o Mickeyu Mouseu – „Steamboat

Willie“ postigao je veliki uspjeh, a zanimljivo je kako je Mickeyu do 1946. godine glas posuđivao sam Disney. Ubrzo je uslijedio raskol između Disneya i Iwerksa koji je smatrao kako ga Disney izrabljuje te svojata njegov rad. Međutim, Disneya ništa nije moglo pokolebati na putu do uspjeha. Tako mu je 1932. godine uručen Oscar za kreiranje Mickeya Mousea, a pet godina nakon toga prikazan je njegov prvi dugometražni animirani film – „Snjeguljica i sedam patuljaka“ koji je nagrađen s osam Oscara. U 43 godine karijere, Walt je sa svojim timovima animatora osvojio 48 Oscara i 7 Emmyja te brojne druge nagrade. Važno je istaknuti kako ni nakon njegove smrti carstvo koje je stvorio nije prestalo rasti. Naime, danas „The Walt Disney Company“ posjeduje 5 odmorišta, 11 tematskih parkova te 2 vodena parka. Osim toga, tu je i 39 hotela, 8 filmskih studija, 11 mreža kablovske televizije te jedna zemaljska televizijska postaja.

Walt Disney je bio veliki sanjar i vizionar koji je na putu do uspjeha doživio brojne uspone i padove. Svojom upornošću i ambicioznošću stvorio je golemo carstvo koje ni danas, 47 godina nakon njegove smrti, ne prestaje rasti. Ono što je najvažnije, svojim radom uveselio je brojnu djecu širom svijeta i unio malo magije u njihova djetinjstva. (<https://www.biography.com/people/walt-disney-9275533> 23.06.2017.)

3. ŠTO JE TO KOMUNIKACIJA?

Komunikacija je proces razmjene informacija preko dogovorenog sustava znakova, odnosno komunicirati znači dijeliti informaciju s drugima čime se sugovornici međusobno obogaćuju. Komunikacija je prijenos informacija od pošiljatelja do primatelja uz uvjet da primatelj razumije informaciju. Temeljni proces komunikacije je stvaranje odnosa, odnosno stvaranje raznovrsnih socijalnih interakcija. (Brajša, 2002.) Kvaliteta odnosa direktno utječe i na kvalitetu komunikacije. (Ferić, Žižak, 2003.) Komunikacija je jedna od najosnovnijih funkcija u bilo kojoj organizaciji i u bilo kojem poslu. To je proces prijenosa informacija, ideja, misli, stavova i planova između različitih dijelova neke organizacije. Bitno je napomenuti da odnosi među ljudima nisu mogući bez komunikacije. Komunikacija kao znanstvena disciplina javlja se 1970-ih. Suvremeno društvo je društvo komunikacije i komunikacijskih medija. (Bratanić, 1993.) To je praiskonska ljudska potreba i temeljno ljudsko obilježje. Nije moguće ne komunicirati. (Filipović, 2005.) To činimo verbalno i neverbalno. Svatko u komunikaciju unosi svoju osobnost, svoj način življenja, svatko nam djelomično otkriva sebe kao osobu. Proces komuniciranja sastoji se od slanja poruke

određenim kanalom u svrhu dobivanja odgovora. Poruka je uspješno prenesena, ako je povratna informacija pozitivna.

Postoji nekoliko vrsta komunikacija. Verbalna komunikacija jest ona komunikacija koja se odvija putem riječi, bez obzira na to jesu li one pisane ili prenesene usmenim putem. (Sorta- Bilajac i Sorta, 2013.) Dok je neverbalna komunikacija širi pojam od govora tijela. To je komunikacija koja uglavnom podržava verbalnu komunikaciju i koristi se da bi naglasila njezinu poruku. Dopunjuje verbalnu poruku, ali može biti i kontradiktorna s njom. Njezinu komunikaciju sačinjava tjelesno ponašanje, mimika lica, kontakt očima, govorno ponašanje, gestikulacija ruku i šaka. (Marot, 2005.) Nadalje tu možemo ubrajati i dodirivanje, odijevanje, prostorno ponašanje te vremensko ponašanje i vanjski kontekst komunikacijske situacije. (Bratanić, 1991.) Kod verbalne komunikacije je važan izbor riječi kako ne bi došlo do konfuzije. To je komunikacija između dvije ili više osoba, obično se naziva razgovor ili konverzacija. Uspješnu verbalnu komunikaciju prati njena dosljedna neverbalna komunikacija. (Sorta- Bilajac i Sorta, 2013.)

4. NAČIN KOMUNIKACIJE U CRTANIM FILMOVIMA

Teško je zamisliti život predškolskog djeteta bez gledanja animiranih filmova, stoga se nameće pitanje na koji način utječe na psihološki razvoj djeteta. Animirani film jest zapravo sredstvo medijske komunikacije koji se izražava kodeksom iluzornog pokreta u kombinaciji sa slušnim dijelom. (Škrabalo, 1998.) Stavovi psihologa prema gledanju „crtića“ s obzirom na kronološku dob djece i njegovo razumijevanje mogli bi se svesti na slijedeće: za dijete do 2. godine života to je zbunjujući skup boja, zvukova i slika čiji sadržaj dijete ne razumije. Trogodišnjaku likovi nisu stvari, žive u televizoru. Kod četverogodišnjaka se već nazire razlikovanje onih crtanih likova u crtanim filmovima od stvarnih postojećih likova. Petogodišnjak teško prati radnju cijeloga crtanog filma, to tek uspijeva djetetu u periodu od šeste do sedme godine života. Crtani filmovi imaju svojstvo da u potpunosti okupiraju dječju pažnju što im najčešće i uspijeva. Predškolska djeca uče po točno određenom modelu ili imitacije te zbog toga se javlja rizik usvajanja nepoželjnih sadržaja i nije svejedno koje filmove ćemo ponuditi djeci. Slike koje dijete gleda u crtanim filmovima lako uranjaju u

njegovu dječju unutarnju svijest i tako postaju njegova. (<http://www.roditelji.hr/jaslice/odgoj/2210-utjecaj-crtanih-filmova-na-djecu/> 17.03.2017.)

unutarnja stvarnost. Ako su crtići kojima je dijete izloženo grubi i nasilni, tada će dijete agresiju prihvatiti kao obrazac ponašanja i rješavanja frustracija. (<http://www.vrtic-vjeverica.zagreb.hr/default.aspx?id=93> 20.03.2017.)

Kada govorimo o načinu komunikacije u crtanim filmovima možemo gledati sa više različitih stajališta jer nije u svakom crtanom filmu komunikacija jednaka. Najprije valja polaziti od samih likovi kako oni međusobno komuniciraju, čine li to na pristojan način, je li to način koji je djeci pristupačan, srodan i primjeren za njihovu dob. U ponekim crtićima prevladavati će komunikacija samo među likovima unutar crtića, ali u ponekim crtićima upravo ti likovi se obraćaju djeci koja su njihovi gledatelji. Djeca tada možda posvećuju više pažnje i koncentracije jer imaju veći i snažniji dojam kako se lik njima obraća. (Mikić, 2002.)

Komunikacija je raznovrsna, zavisi o tematici samog crtanoog filma. Ukoliko je riječ primjerice o crtanom filmu u kojem prevladava jedno složno, prijateljsko i obiteljsko ozračje ista takva će biti i njihova međusobna komunikacija. (Velički, 2007.) Likovi će se međusobno podržavati, pomagati i širit će međusobnu radost i veselje. Provedeno je jedno istraživanje na Sveučilištu Duke koje se bavilo prikazivanjem ženskim likova u Disneyjevim crtićima. (<http://www.novolist.hr/Scena/Film/Nejednakost-u-djecjim-filmovima-Klasni-sistem-i-zenski-likovi-u-Disneyevim-crticima> (14.02.2017.) Najčešći ženski lik koji možemo pronaći u crtanim filmovima jest lik princeze. Cjelokupni pogled na princezu nam pruža sliku lijepo djevojke, obično tankoga struka, duge kose i krupnih očiju. Samim time to povlači mnoge djevojčice da požele izgledati baš poput tih princeza. Stoga se često javljaju situacije u kojima moraju imati haljine baš poput tih princeza, predivne frizure poput njih ili primjerice na slavljenjima dječjih rođendana ne požele da im se nacrtaju na lice psa ili slatka mačkica, nego baš tu određenu princezu. Unatoč tome što su one najčešće glavni lik, ukoliko se zaista osvrnemo, a to će nam potvrditi i samo istraživanje kako one zapravo govore manje od muških likova. (Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. 2001.) Kad je riječ o psihičkim osobinama, ovi ih likovi uglavnom nemaju. Njihov je zadatak da budu jednostavno lijepo čekajući svojega princa na bijelom konju te da se ne bore za svoja neka određena uvjerenja. Glavni sociološki problem je što kroz takve crtane filmove, taj položaj princeza može djelovati na razvoj i oblikovanje djece zbog određenog nametanja standarda ljepote i obrasci ponašanja. (Mikić, 2002.)

Izvor: <http://www.novolist.hr/Scena/Film/Nejednakost-u-djecjim-filmovima-Klasni-sistem-i-zenski-likovi-u-Disneyevim-crticima> (14.02.2017.)

Dobar primjer za stereotipe je i „Snjeguljica i sedam patuljaka. To je prvi animirani film iz Disneyjevog studija. Radi se o ekranizaciji istoimene bajke braće Grimm koja govori o mladoj Snjeguljici koja je pobjegla od zle maćeha i našla utočište kod sedam patuljaka. Snjeguljica je prvi dugometražni animirani film iz SAD-a. (Škrabalo, 1998.) Osim što obiluje brojnim muškim likovima, sedam patuljaka i lovcem, ovaj animirani film ima dva potpuno suprotna ženska lika. Prisutna je Snjeguljica koja je lijepa i dobra, a s druge strane je zla maćeha. Snjeguljica je nježna dobra, cijelo vrijeme je ugladana i ponaša se poput dame bez obzira u što je odjevena. Svi muški likovi iz crtića ju vole, osim Ljutka na početku iz čega se vidi da joj je jako stalo do tuđih mišljenja i pokušava se svima svidjeti. Jedina radnja koja je tada namijenjena Snjeguljici je bilo čišćenje i kuhanje. No, to je tipičan lik za razdoblje u kojemu je nastala. Osim što je lijepa i dobra, čeka svojeg princa, ne opire se određenim situacijama, ne iznosi svoje mišljenje, nego se prepušta sudbini. Upravo je Snjeguljica primjer žena iz toga vremena. Nisu imale velika prava, vezane su uz kuću, prepušten im je odgoj djece kao i briga za kuću, a sve ostalo je prepušteno muškarcima koji će se pobrinuti da nisu žedne niti gladne. Zla maćeha je njezina potpuna suprotnost, čvrsto se bori za ono što želi i ne

odustaje dok joj se to ne ostvari. Koristi se muškim likovima kao svojim oružjem, na kraju preuzima stvar u svoje ruke. Kako bi to izgledalo da taj crtani film stavimo u kontekst današnjeg vremena? Ženama bi bilo nepojmljivo da su vezane samo uz kuću, brigu muškarca te da nemaju svoja prava. Današnje žene nemaju naviku biti vezane i ovisne o drugima. (Bettelheim, 2004.) Prisetimo se kako djeca ne razlikuju stvarnost i sliku stvarnosti. Ono što se djeci može dogoditi tokom gledanja ovog crtanog filma jest upravo taj problem. Ono što će pogledati, to bi lako mogli i usvojiti. Odnosno djeca će vidjeti situacije u kojima moraju čistiti što je za njih naravno poželjno da tu naviku usvoje od najranije dobi. No, vidjet će naviku čišćenja, ali nedostatak borbe za sebe. Djeca bi mogla izostaviti da je važno boriti se za sebe, ne možemo uvijek čekati svojeg izbavitelja te nije da uvijek sve završava sa dobrim. Ono što je prihvaćeno i poželjno vidjeti u dječjim animiranim filmovima jest kada gledamo određenog glavnog lika u crtićima i njegove prijatelje. Ti prijatelji su najčešće mješoviti jer to za djecu znači samo dobro, potiče ih na stvaranje raznovrsnog prijateljstva nebitno je li to prijatelj ili prijatelj. Djeca usvajaju naviku usvajanja međuljudskih odnosa. (Brajša, 1994.)

4.1. KOMUNIKACIJA DJECE KAO ODRAZ OGLEDANIH CRTANIH FILMOVA- NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

(<http://novi.ba/clanak/75982/djeca-uvijek-zele-gledati-isti-crtic-ali-zasto> 17.03.2017.)

Najprije je važno definirati neverbalnu komunikaciju koju susrećemo u svakodnevnom životu i to ne samo kod odraslih nego i vrlo često kod djece predškolske dobi. Neverbalna komunikacija je način kojim ljudi komuniciraju bez riječi, bilo namjerno ili nenamjerno. Bilo svjesno ili nesvjesno. To je komunikacija porukama koje nisu izrečene riječima nego drugim sredstvima. Kao što je prethodno rečeno uključuje izraze lica, ton glasa, geste, položaj tijela ili pokret, dodir i pogled. Neverbalna komunikacija je jako važna jer su ljudi kroz povijest dugo komunicirali na taj način budući da je jezik nastao kasnije, isključio su ljudi komunicirali neverbalnim znakovima. Neverbalno ponašanje se koristi za: izražavanje emocija, pokazivanje stavova, odražavanje osobina ličnosti i poticanje ili mijenjanje verbalne komunikacije. Crtani filmovi utječu na pažnju i razvoj komunikacijskih vještina. Ali, iako to može pozitivno utjecati na djecu, može se postići i kontra efekt. (Bratanić, 1991.) Pojedina djeca satima sama gledaju televiziju. Za djecu je korisnije dati im knjigu da čitaju, pokazati im slike u knjizi i igrati se s njima. Takvim aktivnostima potiče se djetetov razvoj. Djeca ne ostvaruju komunikaciju dok gledaju televiziju. Istraživanja su pokazala kako pretjerano gledanje televizije kod djece mlađe od tri godine usporava razvijanje govora. Djeca u toj dobi ne mogu povezati tok radnje većine crtanih filmova koje gledaju, već se fokusiraju na boje, svjetla i promjenu glasova. Oponašaju ono što vide na ekranima. Dijete može poželjeti imati osobine koje ima junak koji svakoga može pobijediti, princeza, ili vila koja leti. To može biti vrlo štetno za dijete. Dijete nam može svojim smijehom, plakanjem ili nekim pokretom tijela koji može biti nervozan, napet ili opušten puno toga reći o crtanom filmu kojega gleda i kakav dojam ostavlja na njega. Dijete dok je još malo ne zna još reći kako to djeluje napeto na njega, ali moramo ga zato pratiti i pravovaljano reagirati kako ne bismo dopustili djetetu neugodu i napetost. Važno je imati kontrolu nad sadržajem, komunicirati sa djecom o onome što gledaju. Svakako je važno djecu usmjeriti kako bi shvatili da su mediji samo posrednici stvarnosti, odnosno mediji nisu stvarnost oni su samo slika stvarnost. Stoga ni njihovi likovi i junaci nisu zbilja i realnost kao što im se to ponekad čini. (Brajša, 1994.)

5. POZITIVNI UTJECAJI CRTANOG FILMA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Kada se dijete upušta u gledanje crtanog filma, ono se zapravo u potpunosti prepušta utjecaju vanjskog svijeta. Oni zvukovi i slika kojemu je dijete izloženo, obuzimaju cijelo njegovo tijelo. Najprije kada gledamo na sam pojam crtani film, to nas automatski asocira na nešto pozitivno za dijete, na dio djetinjstva koji mu je uljepšan upravo zahvaljujući crtanim filmovima. (Velički, 2007.) Crtani filmovi se razlikuju, moraju se gledati individualno i pojedinačno. No, svakako većina sa sobom nosi i pruža jedan edukativni karakter uz dozu smijeha i često su samim time izvor zabave. Djeca često gledaju crtiće neovisno na kojem se jeziku oni imitiraju, što svakako možemo promatrati kao jednu od pozitivnih strana samih crtanih filmova. Budući da djeca oponašaju, imitiraju, djeca tako i usvajaju određene strane riječi koje kada usvoje tada im i ostaju u sjećanju u daljnjem njihovom razvoju. Svakako će im biti puno lakše u kasnijoj dobi kada će se zaista susretati sa stranim jezikom jer će već imati usvojene određene osnove jezika. Tako da je izuzetno pohvalno i poželjno djetetovo opredjeljenje i mogućnost zanimanja za strani jezik. Isto tako djeca se tada možda prvi put susreću sa određenim slovima, znakovima i brojevima. Te tako usvajaju gledajući i čuvši određena slova, a istodobno i dolaze do usvajanja čitanja. Gledajući razne zaplete, spletke, situacije likova u crtićima, djeca su zainteresirana i pobuđeno je njihovo promišljanje. Djeca tako postavljaju mnoga pitanja tokom samog crtića ili pak nakon crtića o tome što je vidjelo. To je svakako poželjno budući da se na taj način potiče djetetovo razmišljanje i razvoj njegovog samostalnog zaključivanja. No, kako razmišlja tako i puno priča o tome te zapravo dijete razmišljanjem širi svoj vokabular. (Velički, 2007.)

5.1. PRIMJERI POZITIVNIH UTJECAJA

Kada bi se morali izdvojiti crtani filmovi koji sa sobom nose pozitivan utjecaj na djecu predškolske dobi zasigurno bi se radilo o velikom broju crtanih filmova. Na temelju prethodno nabrojanih pozitivnih strana se svakako mogu izdvojiti neki. To su oni crtani filmovi koji će uvijek biti voljeni, iako potječu iz različitih zemalja. To su svakako oni crtani filmovi koji djecu motiviraju na maštu, imaginaciju, na samostalno izražavanje i stvaranje. U ovim slučajevima ovdje zapostavljamo one crtane filmove prepune nasilja, sukoba, borbi,

pretjerane hiperaktivnosti. Utjecaj najviše ovisi o sadržaju crtića kojem je dijete izloženo. Pozitivni sadržaji odnose se na prosocijalno ponašanje. Prosocijalno ponašanje je vid moralnog nastupa koji uključuje društveno poželjna ponašanja poput dijeljenja s drugima, pomaganja i suradnje, a suvremeni istraživači govore o altruizmu, kao o sinonimu za prosocijalno ponašanje. Aspekti prosocijalnog ponašanja su empatija, simpatija i altruizam. Odnosno najprije je to uživljavanje u emocionalno stanje druge osobe i razumijevanje njenog položaja na osnovi percipirane ili zamišljene situacije u kojoj se ta osoba nalazi. Kod djece se isto tako može izraziti simpatija ili suosjećanje s drugom osobom ili ipak altruizam koji je dragovoljno ponašanje koje donosi dobrobit drugome i nije vezano uz očekivanje izvanjske nagrade. (Jurčić, 2013.) Najprije je lijepo prisjetiti se hrvatskog crtano film o luckastom profesoru Baltazaru, njegovim izumima i Baltazar gradu. To je crtani film koji je osvojio brojne nagrade i stekao svjetsku slavu u vrijeme 1970.ih godina, dok je nekadašnja Jugoslavija imala dobru školu strip crtača i dobre studije za crtane filmove. (Škrabalo, 1998.) Zašto baš izdvojiti profesore Baltazara? Sigurno zbog toga što je usmjeren na istraživanje i otkrivanje zakonitosti i pravila u svijetu koji nas okružuje, a to potiče i djecu na kreativnost i međusobnu suradnju. Profesor ih uči vrijednostima koje su u njihovoj okolini. Osmišljen je da bi potaknuo djecu na pomaganje i suradnju, empatiju (Škrabalo, 1998.) Stručnjaci smatraju da redovito gledanje prosocijalnog televizijskog ponašanja može povećati altruistična i poželjna ponašanja na svim dobnim razinama. (Blažević, 2012.) Serija Profesor Baltazar zasniva se na prijateljstvu koje se razvija u mnogim smjerovima.

Kada bismo dalje proučavali koji su crtani filmovi pozitivni za djecu, svakako su to oni koji pobjeđuju zlo čineći dobro drugima i ne htjeti drugome našao. Sigurno su to oni koji uče djecu kako se nositi sa poteškoćama i kako preskočiti određene zapreke. Zasigurno su to oni koji djecu uče i razvijaju kao cjelovite osobe. Odnosno oni crtani filmovi nakon kojih djeca ipak nešto nauče i usvoje kao poželjno i prihvatljivo za nositi to sa sobom tokom svakoga dana. Svakako je važno spomenuti i priču o Pčelici Maji, nadahnuto djelo puno optimizma i samopouzdanja koje prati odrastanje male Maje, od radoznale i zaigrane pčelice u mladi, ali odgovornu članicu pčelinjeg društva. Često se kao lik koristila, a još se ponegdje koristi i u različitim komercijalnim kampanjama kojima su djeca ciljana publika. (Sigman, 2010.)

6. NEGATIVNI UTJECAJI CRTANOG FILMA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

Vrijeme koje se ranije provodilo u igri na svježem zraku, danas je prečesto zamijenjeno višesatnim gledanjem crtanih filmova, pretežito bez nadzora roditelja koji nisu ni svjesni kakav utjecaj na kasniji psihološki razvoj i obrasce ponašanja mogu imati sadržaji kojima je dijete izloženo. Crtani filmovi su najdostupniji i najlakši izvor zabave koju možemo priuštiti djeci. Uz pristup internetu i velikom broju programa, moguće je djeci pustiti njihov omiljeni crtić u bilo kojem trenutku. To je situacija koju danas često susrećemo. (Ilišin, 2003.) Roditelji su među najznačajnijima u medijskom opismenjavanju djece, a bitan preduvjet medijske pismenosti djece je medijsko opismenjavanje samih roditelja. (Sindik, 2011.)

Primjerice, roditelji danas žive u ubrzanom i tempiranom ritmu života u kojemu se neprestano u pokretu, možemo reći s posla na „posao“. Odnosno roditelji i kada nisu na poslu, neprestano nešto rade, pripremajući ručak, stvari za sutrašnji radni dan i slično. Ponekad odluče otići sjesti van na kavu te povedu djecu sa sobom. No, ono što se tada događa je ponekad zastrašujuće. Roditelji žele odahnuti, žele uzeti vrijeme za sebe te ne znaju kako u tom trenutku zabaviti djecu da im ne bude dosadno i da ne krenu plakati te im pružaju svoje mobitele i djeca tada sama traže sadržaj koji će gledati, među ostalom i crtane filmove. Djeca su tada prepuštena sama sebi i najčešće ih privuče sadržaj koji nije poželjan za njihovu dob ili negativno utječe na njihov razvoj, a roditelji ne reagiraju pravovremeno. (Labaš, 2013.) Sve veći broj djece ima problema u razvoju govora ili uopće nema razvijen govor upravo zbog slijedećih razloga o kojima će biti riječ. Novi mediji nametnuli su se kao nova „društvena institucija“ u socijalizacijskom procesu. (Mandarić, 2012.) Želi se reći kako djeca su previše zaokupljena TV-om i općenito medijima, zato je važan uzor kojega gledaju putem medija. Djeca imaju sve manju potrebu za komuniciranjem s drugima, a sve više koriste masovne medije u svakodnevnim aktivnostima. U mnogim europskim zemljama, pa tako i u Hrvatskoj, mnoga djeca i mladi zbog zaposlenosti roditelja u medijima pronalaze jedine sugovornike. Među masovne medije svakako ubrajamo i crtane filmove. (Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. 2001). Prosječno dijete predškolske dobi tako provede i do tri sata dnevno ispred malih ekrana što mu oduzima vrijeme za interakciju s drugom djecom i odraslima, kada bi na najbolji način mogli usvojiti govor, a to je upravo putem jednom živog prisutnog modela. (Laniado, Pietra, 2005.) Pretjerano gledanje televizora nije interaktivna aktivnost. Na dijete utječe visoka animacija, efekti i programski sadržaj. Poneki crtani filmovi izazivaju snažne osjećaje i potrebu za akcijom te se tako nakuplja živčana napetost. Ostale negativne strane su nasilje, zračenje, negativno ponašanje, verbalna agresija, višejezičnost te neadekvatan govorni uzor. (Fowles, 1999.) Dokazano da kontinuiranim gledanjem ovih i njima sličnih crtanih filmova, u kojima dominiraju različite scene nasilja, žestoke boje, brze izmjene ritma radnje, bučna glazbena pozadina kod neke djece može stvoriti tjelesni i emocionalni nemir, čak i simptome epileptičnih napadaja. (Glasovac, 2010.) Djeca koja gledaju previše crtanih filmova često maštaju o životu kakav žive njihovi omiljeni likovi te ih oponašaju. Ono što nedostaje televizoru pred kojim provode toliko vremena nedostaje bitna dimenzija za cjelovitu komunikaciju- nedostaje mu tijelo. (Mikić, 2002.) Tijelo je ipak temeljna čovjekova os identiteta. (Filipović, 2005.) Kod djevojčica je to oponašanje usmjereno na odjeću ili držanje, dok je kod dječaka usmjereno na akcije i nerijetko na borbu. Treba paziti da to ne postane

ekstremno te da dijete može razlikovati svoj život od života lika iz crtića. (<http://www.djecamedija.org/?p=2627> 15.052017.)

6.1. PRIMJERI NEGATIVNIH UTJECAJA

U fazi ranog djetinjstva djeca misle da je ono što se odvija na televiziji stvarno, te ne razlikuju fantaziju i realnost. Često smatraju da mačak Tom ostaje nepovrijeđen iako ga miš Jerry udari nekoliko puta čekićem po glavi. Istraživanja su pokazala da djeca koja gledaju crtane filmove gdje je nasilje prikazano vrlo realistično, ponavlja se i nije kažnjeno, imaju veću vjerojatnost imitiranja takvog ponašanja nego djeca koja takvim sadržajima nisu bila izložena. Crtići kao što su „Bakugan“, „Dragonball“, „Pink Panther“, „Ben 10“ i slični imaju elemente agresivnog ponašanja. Takvi crtići nose poruku da najjači uvijek pobjeđuju te djeca usvajaju vrijednosti prema kojima je ovaj svijet opasan i loš. (Josephson, 1995.) Što je *Uspavana ljepotica* bez zle prijetnje ljubomorne vještice, ili *Snjeguljica i sedam patuljaka* bez približno velike doze otrova koji se suočava s djecom, možda po prvi put, s idejom naglog gubljenja voljene osobe? Osim toga, djeca pokušavaju oponašati i kopirati upravo te nasilne scene koje vide na crtanim filmovima. (Josephson, 1995.) Također, vrlo često je pojava noćnih mora ili strahova u kojima su žrtve nekoga nasilja ili pak mogu postati ravnodušni prema nasilnim scenama. Djeca vrlo otvoreno govore o strahu. Znaju objasniti kojih crtanih filmova i likova se plaše i zašto. Odlučna su i u tome da ih ne žele gledati. Pokazuju to prethodno već spomenutom neverbalnom komunikacijom, izrazom lica, podizanjem iz sjedećeg u stajaći položaj. To se javlja ukoliko su duže izloženi takvim sadržajima. Osim nasilja, u crtanim filmovima nikada ne nedostaje i humora što je srećom pozitivno da uvijek sve završi nekim dobrim. Promatrajući, može se reći kako su neprijateljstvo i agresija zauvijek glavni lik crtanih filmova. Negativan utjecaj crtanih filmova i njegovog sadržaja na djecu će se dogoditi ukoliko djeca imaju neograničeno gledanje televizije ili pak ukoliko se televizor nalazi u njihovoj sobi te im je nadohvat ruke. Isto tako važno je smanjiti naviku držanja televizora upaljenog onda kada ga nitko od ukućana ne gleda jer i sami zvuk utječe na djecu. (Blumberg, Peters, 2002) Nije svaki animirani film namijenjen djeci, a osobito djeci predškolske dobi. I ne reagiraju sva djeca jednako na televizijski sadržaj. (Mikić, 2001.) Često animirani filmovi tjeraju djecu da brže odrastaju i ohrabruju loše ponašanje. (Ilišin, Bobinac, Radin, 2001.) Uzmimo za primjer još jedan crtani film koji će mnogima na prvu izgledati kao crtani koji će djecu nasmijavati do suza, a to su Spužva Bob Skockani i njegov najbolji prijatelj Patrik. Uvijek su spremni za zabavu, a sve to strašno živcira Kalamarka koji ne

podnosi njihovo djetinjasto ponašanje. Isto tako protiv ovoga crtića se gleda i sa moralne strane, kako krši određene kršćanske vrednote življenja. (Filipović, 2005.) Gleda li je dijete predugo takve negativne crtane filmove, njegove će jezične sposobnosti biti niže. Predčitačke će vještine biti slabije, rečenice prejednostavne, a dijete će biti zakinuto u druženju s vršnjacima i roditeljima. (Šego, 2009.)

7. ZAŠTO DJECA UVIJEK GLEDAJU ISTI CRTANI FILM?

Pojava koja je prisutna kod mnoge djece, jest upravo gledanje jedno te istoga filma. (Ilišin, 2003.) Zašto? Zašto, ako je polica puna različitim crtanim filmovima te roditelji uvijek nabavljaju nove? Nije li neobično kako djeci ne dosade ti jedno te isti filmovi. Često biranje istog crtanog filma, kao što često bira istu priču prije spavanja. Stvar je u tome što dijete oko 2. godine života razvija vještine koje su neophodne za razumijevanje priče koju sluša ili gleda na televiziji. Ponavljanje pomaže razvoj pamćenja. Gledanjem jedno te istoga imamo funkciju koja nam pomaže i poboljšava razvoj memorije. Odavde proizlazi i potreba djeteta za stalnim ponavljanjem. Što više puta je djetetu nešto ponovljeno, dijete to lakše onda i zapamti. Ponavljanjem u djetetovoj drugoj godini života, dijete provjerava svoje sjećanje i razumijevanje radne, ali isto tako mu to služi da mu pomogne da poveže likove, događaje i zaplete. (Velički, 2007.) Budući da se djeca vole poistovjećivati sa likovima te upravo zbog njihovog uživljavanja i identificiranja sa likovima javlja se i potreba za ponavljanjem. Putem ove identifikacije dijete upoznaje sebe jer počinje da se predstavlja mentalno zamišljajući priče likova sa kojima se identificira. (www.medijskapismenost.hr 20.06.2017.)

Dijete u životu uvijek bira sebi jednu omiljenu igračku. Ta igračka za njega postaje na neki

način kao vrsta obrambenog štita, štit pod kojim se mogu sakriti, iskazati svoje najdublje osjećaje i emocije. Za njih je to ono iskreno stanje u kojemu mogu biti što jesu bez straha i nepovjerenja. Isto tako biraju i određene bajke, ali i crtane filmove. Za njih je to vrsta zamjene za osjećaj samoće koje svako dijete doživljava primjerice pri odvajanju od majke. Jer ono što je djetetu poznato, ulijeva mu smirenost i osjećaj sigurnosti. U tome dijete pronalazi toplinu i povjerenje koje mu pružaju roditelje. Obično tako biva i u životu, više povjerenja imaš u nekoga ili u nešto što više poznaješ. Ponavljanje, osim toga, umiruje dijete jer mu omogućava da shvati da se ništa nije promijenilo u međuvremenu. (<http://novi.ba/clanak/75982/djeca-uvijek-zele-gledati-isti-crtic-ali-zasto> 17.03.2017.)

U periodu u kojemu dijete ima potrebu za gledanjem jedno te istog filma roditeljima se svakako preporuča da u toj fazi, djetetu udovolje. Ne radi se o njihovom hiru ili nekakvom inatu. To je period koji traje od 2. do 4. godine, ali se nastavlja i kod starije djece u pokušaju da razumiju one složenije radnje i osjećaje s kojima se tek kasnije susreću. No, kako bi roditeljima, a možda i djeci postalo zanimljivo, preporuča se slobodno upuštanje u kreativnost. Roditelji mogu uvoditi junake iz crtanih filmova u drugačiji svijet, zajednički kreativno osmišljavanje drugačije priče, zapleta ili avanture. I dalje je važno da ne nedostaje komunikacija tokom gledanja jednakih crtanih filmova. Važno je propitkivanje o onome što se dogodilo, što misle da će se dalje dogoditi. Potrebno je pomoći djeci svaki puta sve više i više obogatiti samu radnju, ali i njihov vokabular. Stoga, nije rješenje ukoliko će roditelji maknuti televizor iz svojih domova, važno je pronaći određenu ravnotežu te da budu zaista svjesni sadržaja koji se prenosi na televizoru. (Velički, 2007.)

ZAKLJUČAK

Promatrajući crtane filmove možemo primijetiti kako su oni zaista dio svačijeg odrastanja. Crtani filmovi su ovdje da popune slobodno vrijeme, da nas zabave, da nas pouče i nečemu novome uvijek nauče. Postoje razni crtani filmove te ih je u današnje vrijeme sve više i više. Rađaju se novi likovi te si djeca sama biraju što im odgovara za gledanje. Priča o crtanim filmova ne bi se dogodila da nije bilo njezinog oca Walta Disneya čija je mašta bila dovoljno velika baš poput djetetove. Literatura govori upravo o tome kako je Walt ponekad bolje djeci ispričao određene priče kroz crtane filmove, negoli su to učinile poznate bajke. Poneka djeca se odlučuju za aktualne crtane filmove koje gleda cijela njihova okolina, poneka djeca ipak sebi biraju one likove koji više odgovaraju njihovom karakteru druga pak djeca gledaju one crtane filmove koje im dozvoljavaju njihovi roditelji te se to odvija po njihovom odabiru. Brojna djeca sebe često, ako ne i svakodnevno smještaju unutar crtanih filmova. Oni sami postaju junaci, princeze, ratnici ili pak pjevačice. Djeca se nesvjesno identificiraju sa samim likovima te oni postaju kao obrambeni štitovi iza kojih uvijek stoje djeca. U njima osim zabave, pronalaze određenu sigurnost, zaštitu ili ohrabrenje. Likovi ih motiviraju da čine poneke stvari koje možda i nisu najbolji odabir, ali djeca smatraju da oni to mogu jer može njihov omiljeni junak.

Ipak, ponekad nedostaje određena granica, tanka je to linija između stvarnosti i fikcije. Ono postaje njihov svijet u kojega se zatvaraju i potom dolazi do određenim poteškoća i zapreka. Djeca sve više gube svoj vlastiti svijet, svoj vlastiti identitet. Zatvaraju se u sebe, nisu zainteresirana ni za što drugo, ne privlače ih više buka djece na ulicama, igra skrivača ili lovljiva. Ne privlači ih više interakcija sa drugom djecom, a samim time ni sa roditeljima. Kako se ne bi izgubila određena verbalna komunikacija o kojoj je bilo govora u ovome završnom radu, važnu ulogu igraju ne samo roditelji djece, nego i njihova cjelokupna okolina od obitelji, odgajatelja, učitelja sve do susjeda i poznanika. Važno je biti kreativan i domišljat, dopustiti djeci da se izražavaju putem razno raznih materijala, rekvizita. Nužno je ponuditi im da svoju maštu upućuju na druge elemente, a ne samo na gledanje crtanih

filmova. Osim razvijanja njihove kreativnosti, važno je usmjeriti ih da onda zaista ako već gledaju crtane filmove da o njima i razgovaraju, nužno je slušati ih, pitati ih, komentirati s njima. Djeca su svjesna ukoliko ih ne slušamo aktivno, za njih je to zaista važno. Gledajući crtane filmove prisutna je bila verbalna bila neverbalna komunikacija djece. Djeca uživljena u razno razne crtane filmove često zanemaruju verbalnu komunikaciju, te nad njoj nadvlada neverbalna. Ali svakako je važno izabrati prikladnu komunikaciju prikladnu dječjoj dobi i uzrastu. Važno je izabrati sadržaj primijenjen djeci kako bi zaista nešto iz toga naučili, usvojili nove pojmove i riječi, obogaćivali svoje rečenice i slično. Djeca se često nakon ogledanog crtanog filma vole igrati onoga što su vidjeli, stoga je prijeko potrebno da bude što manje nasilja, zla, negativnosti u crtanim filmovima kako djeca to ne bi zaista krenula primjenjivati u svojoj okolini na drugu djecu, svoje vršnjake ili roditelje.

Kako u životu tako i u dječjim crtanim filmovima postoji ono bijelo i ono crno, dobro i loše, ali ih zato trebamo usmjeravati kako bi to naučili razlikovati, kako bi znali u svojem daljnjem životu razlikovati da ne završava uvijek sve sa dobrim. To za njih može biti veliki korak naprijed, u realnost, u svijet odrastanja i sazrijevanja. Na dijete utječe sadržaj, visoka animacija, prenaplašene dionice, vizualni i auditivni specifični afekti. To samim time izaziva snažne osjećaje i potrebu za akcijom jer se nakuplja živčana i mišićna napetost. Stoga, roditeljima, odgajateljima, cijelome okruženju djece se preporuča da se najprije sami upoznaju sa sadržajem crtanog filma, neka ga ne doživljavaju samo kao jednu dozu zabave i ugodnim popunjavanjem vremena, neka ga gledaju kao knjigu života na malim ekranima iz koje djeca uče, saznaju, shvaćaju i primjenjuju u stvarnom svijetu.

LITERATURA

- Babić N. (1989.) *Govor odgajatelja i dječje aktivnosti*, Zagreb: Školska knjiga
- Bettelheim, B. (2004). *Smisao i značenje bajki*, Zagreb: tisak Itg.
- Blažević N. (2012.) *Djeca i mediji- odgoj na televizijski način*, Nova prisutnost 10
- Peters, K. M., Blumberg, F. C. (2002). *Cartoon Violence: Is It as Detrimental to Preschoolers as We Think?*. *Early Childhood Education Journal*, 29 (3), 143– 148
- Brajša, P. (1994). *Pedagoška komunikologija, Razgovor, problemi i konflikti u školi*. Zagreb: Školske novine
- Bratanić, M. (1991). *Mikropedagogija: interakcijsko- komunikacijski aspekt odgoja: priručnik za studente i nastavnike*, Zagreb: Školska knjiga
- Bratanić, M. (2002). *Paradoks odgoj*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada
- Dovniković, B. (1996). *Škola crtanog filma*, Zagreb: Prosvjeta
- Fowles, J. (1999). *The Casae for Television Violence*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publication
- Ilišin, V. (2003). *Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima*. *Medijska istraživanja*, 9 (2), 9-34
- Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. (2001). *Djeca i mediji, uloga medija u svakodnevnom životu djece*, Zagreb: Idiz
- Jean, M. (2007.) *Kad animacija susreće žive*, 25 Fps
- Josephson, W.L. (1995). *Television Violence: A Review of the Effects on Children of Different Ages*. Ottawa: Canadian Heritage
- Jurčić, D. (2013). *Kako iz televizije izvući ono najbolje za dijete*,
- Laniado, N., Pietra, G. (2005). *Naše dijete, videoigre, Internet i televizija*. Rijeka: Studio TiM
- Ljubešić, M. (1996). Rana komunikacija i mogućnost terapijskog djelovanja. *Defektologija*, 31, 151-157.
- Ljubetić M. (2010.) *Kriza obiteljskog odgoja i mediji*, Magistra Iadertina, Vol.5 No.1

Koćeć N. (2002). *Walt Disney: otac crtanog filma*, Drvo znanja: enciklopedijski časopis za mladež, God.6, 51, str. 17-18

Mandarić V. (2012). *Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih*, Bogoslovska smotra, 131.- 149.

Marinić Majcen M. (2014). *Prema novoj animaciji: povijest novijeg animiranog filma u Hrvatskoj*, Zagreb: Meandarmedia

Marot, D. (2005). *Uljudnost u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji*, Fluminensia: časopis za fiziološka istraživanja, Vol. 17

Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa

Mikić, K. (2002). Uloga medija u životu djece do desete godine starosti. U: Matijević, M. (ur.), *Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu* (Str. 151-162).

Mikić, K. (2007) Mediji i mladi danas i sutra. U: Gabelica Šupljika, M. (ur.), *Pozitivni sadržaji za djecu i o djeci* (str. 15-35). Zagreb: Pravobranitelj za djecu

Plemčić, Đ. (1982) *Obrazovna djelotvornost televizije*. Zagreb: Školska knjiga

Sigman, A. (2010). *Daljinski upravljani*

Sindik J. (2011) *Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu*

Šego J. (2009.) *Utjecaj okoline na govorno- komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju*, Govor, 26 (2), 119-149-

Škrabalo, I. (1998). *101 godina filma u Hrvatskoj*, Zagreb

Todorović, N. (2004). Uputstvo za upotrebu televizije.

Turković, H. (2008). Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Velički, V. (2007). *Utjecaj medija na govor i početnu pismenost u predškolskom i ranom školskom razdoblju*, članak u Zborniku sa znanstvenog skupa „Rano učenje hrvatskog jezika“, Zagreb: Europski centar za napredna i sustavna istraživanja i Učiteljski fakultet u Zagrebu

Izvori:

Anonimno: <https://sites.google.com/site/zanrovifilmova/animirani> (15.03.2017.)

Mičić, S., Dropuljić, S. Utjecaj animiranih filmova na predškolsko dijete

<http://www.vrtic-vjeverica.zagreb.hr/default.aspx?id=93>

Samardžić A. (2013). *Važnost masovnih medija u odgoju i obrazovanju*, (<http://www.djecamedija.org/?p=2627> 15.05.2017.)

Anonimno (2016.) (<http://novi.ba/clanak/75982/djeca-uvijek-zele-gledati-isti-crtic-ali-zasto> 17.03.2017.)

Anonimno (2013.) (<http://www.roditelji.hr/jaslice/odgoj/2210-utjecaj-crtanih-filmova-na-djecu/> 17.03.2017.)

Nemčanin, O. (2014) <http://ozana.pgsri.hr/povijest-animacije/> (20.06.2017.)

Labaš, D. (2013). *Komunikacija odgaja- odgoj komunicira*, Dostupno na: <http://www.djecamedija.org/?p=2064> (16.03.2017.)

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Moje ime je Ivana Jovanovac. Rođena sam 22. prosinca 1993. godine u Zagrebu. Završila sam treću opću gimnaziju Dragutina Kušlana u Zagrebu. Studentica sam paralelno dva fakulteta te ih istodobno završavam. Najprije sam upisala Religioznu pedagogiju i katehetiku na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a potom i Rani i predškolski odgoj izvanrednog studija u Petrinji. Tijekom svog trogodišnjeg studiranja na fakultetu mnogo sam naučila na kolegijima te sam spremna i dalje proširivati svoja teorijska znanja te ih primjenjivati u odgojnom obrazovnom radu. Svladala sam brojne kompetencije, proširila svoje vidike, redovito sudjelovala u stručno pedagoškoj praksi uz koju sam rasla i razvijala se. Kroz narednu godinu planiram na pripravnički rad u dječjem vrtiću Medo Brundo u Zagrebu. Vrlo sam komunikativna, suosjećajna, a prije svega vedra i otvorena osoba za buduću suradnju s odgojiteljima, roditeljima, a ponajviše sa djecom.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

IME I PREZIME
STUDENTA:

Ivana Jovanovac

MATIČNI BROJ:

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI RADA

Izjavljujem da sam diplomski rad / završni rad pod nazivom

UTJECAJ CRTANOG FILMA NA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

izradila/o samostalno te sam suglasna/suglasan o javnoj objavi rada u elektroničkom obliku.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

POTPIS STUDENTA: Ivana Jovanovac

IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA

NAZIV VISOKOG UČILIŠTA

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad
naslov

Utjecaj crtanog filma na djecu predškolske dobi

VRSTA RADA

Završni rad

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

Učiteljskog fakulteta

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

U Petrinji, 13.prosinca, 2016.

OIB

POTPIS

Ivana Jovanovac

